

СХВАЛЕНО
Педагогічною радою
Чернівецької загальноосвітньої
Школи І-ІІІ ступенів № 5
Чернівецької міської ради
Наказ № _____
Від «___» _____ 2021 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Чернівецької
загальноосвітньої школи І-ІІІ
ступенів № 5 Чернівецької
міської ради
Бабух Руслана Іванівна
_____

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

Чернівецької загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 5

Чернівецької міської ради

на 2021/2022 навчальний рік

Науково-педагогічний проєкт «Інтелект України»

ЦИКЛ І (1–2 КЛАСИ)

(початкова школа 1А та 2Б клас)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма початкової школи науково-педагогічного проекту «Інтелект України» цикл І (1А та 2Б клас)

«Відповідає Державному стандарту та може запроваджуватися у закладах загальної середньої освіти» (з листа Міністерства освіти і науки України № 1/9-344 від 25.05.2018)

Освітня програма початкової школи науково-педагогічного проекту «Інтелект України» розроблена з метою виконання Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 р. № 87, розпоряджень Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», від 13.12. 2017 р. № 903-р «Про затвердження плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації наказів Міністерства освіти і науки України від 02.11.2016 р. № 1319 «Про проведення всеукраїнського експерименту за темою «Реалізація компетентнісного підходу в науково-педагогічному проєкті «Інтелект України» на базі загальноосвітніх навчальних закладів» (зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 16.01.2017 р. № 67), від 13.07.2017 р. № 1021 «Про організаційні питання запровадження Концепції Нової української школи у загальноосвітніх навчальних закладах І ступеня» та від 14.08.2017 р. № 1171 «Про завершення І етапу всеукраїнського експерименту за темою «Реалізація компетентнісного підходу в науково-педагогічному проєкті «Інтелект України» на базі загальноосвітніх навчальних закладів».

Відповідно до Закону України «Про освіту» (стаття 33) Програма визначає:

- вимоги до дітей, які можуть розпочати навчання за цією Програмою;
- перелік освітніх компонентів та їх логічну послідовність, що презентовано в органічній єдності та взаємозв'язку концептуальних засад, цілей, змісту, методів, форм і засобів освітнього процесу в початковій школі Проєкту, а також освітніх програм для 1–2-х класів з мовно-літературної (українська мова і література, іншомовна освіта), математичної, природничої, технологічної,

інформатичної, соціальної та здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної освітніх галузей;

- загальний обсяг навчального навантаження учнів 1-4-х класів Проєкту й очікувані результати навчальної діяльності учнів 1-2-х класів.

Цілями початкової освіти в Проєкті визнано всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей і наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості й допитливості. Зазначені цілі досягаються через модернізацію початкової освіти в Проєкті на засадах компетентнісного підходу, концептуальною метою якого є становлення учня як суб'єкта життєдіяльності завдяки сформованості системи взаємопов'язаних ключових, загальнопредметних і предметних компетентностей. Компетентність трактуємо відповідно до Закону України «Про освіту» (стаття 1) як інтегровану якість особистості, що являє собою динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність.

Компетентнісна початкова освіта в Проєкті:

втілює в життя основні положення **компетентнісного підходу** та розпочинає процес формування в учнів молодшого шкільного віку ключових, загальнопредметних і предметних компетентностей. Під ключовими розуміємо компетентності, що виявляються в здатності людини до ефективної життєдіяльності в усіх сферах людського буття; під загальнопредметними — компетентності, що допомагають особистості успішно опанувати предмети певної освітньої галузі; під предметними — компетентності, що забезпечують повноцінне засвоєння учнями змісту конкретних навчальних предметів. Як органічно взаємопов'язані складові будь-якої компетентності розглядаємо: знання; інтелектуальні та практичні вміння й навички (зокрема, такі наскрізні вміння, як читання з розумінням, висловлення власної думки усно й письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, конструктивне керування емоціями, оцінювання ризиків, прийняття рішень, розв'язування проблем, здатність співпрацювати з іншими людьми (Закон України «Про освіту», стаття 1)); ставлення та цінності.

До ключових відносимо такі компетентності: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математичну компетентність; компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічну компетентність; інформаційно-комунікаційну компетентність; навчання протягом життя; громадянські та соціальні компетентності; культурну компетентність; підприємливість і фінансову грамотність (Закон України «Про освіту», стаття 12);

проектується й реалізується на засадах особистісно-діяльнісного підходу як система, що функціонує та розвивається відповідно до основних положень парадигми особистісно орієнтованої освіти й діяльнісного підходу, зокрема принципів гуманістичної, особистісної та діяльнісної спрямованості освіти;

розглядається як феномен, що функціонує та розвивається відповідно до принципів системного підходу, зокрема принципів органічної єдності педагогічної системи й середовища, цілеспрямованості, рівноважної відповідності, оптимальності, зворотного зв'язку, єдності програмованого, рефлексивного та адаптивного видів управління тощо. Так, у Проєкті реалізується **системна модель формування в учнів ключових компетентностей**, яка дозволяє повною мірою задіяти потенціал закладів освіти завдяки поєднанню предметно-тематичної, міжпредметної та виховної моделей.

Зокрема, формування соціальної та громадянської компетентностей учнів 1-А та 2-Б проєктного класу відбувається під час ранкових зустрічей, роботи дитячих організацій, клубів тощо (виховна модель), на годинах спілкування, на уроках «Я пізнаю світ» (предметно-тематична модель, оскільки набуття учнями означених компетентностей належить до провідних цілей цього навчального предмета) та під час вивчення всіх інших дисциплін Типового навчального плану (міжпредметна модель, що реалізується через технологію ціннісного насичення кожного уроку);

моделюється й впроваджується в освітню практику на засадах синергетичного підходу як нелінійна система відкритого типу, здатна до самоорганізації. Відкритість освіти виявляється в доцільності її розбудови на основі органічного поєднання різних методологій і підходів, освітніх технологій і методик, а також їх компонентів; нелінійність — у необхідності конструювання освітньої системи як гнучкого багатоваріантного системного утворення з правом

вибору суб'єктами освітнього процесу одного/декількох варіантів його організації, у тому числі й за індивідуальною освітньою траєкторією; здатність до самоорганізації — у переважанні технологій інтерактивного навчання, підвищенні ролі самоосвіти.

Зміст початкової освіти в Проєкті визначено відповідно до дидактичних основ конструювання змісту освіти. Згідно з **принципом відповідності змісту освіти формаційним і цивілізаційним тенденціям розвитку людства взагалі й українського суспільства зокрема** як вихідні розглядаємо основні положення постнекласичної парадигми освіти, в якій концептуальною освітньою метою визнається створення умов для самоактуалізації та творчої самореалізації особистості в складному, нелінійному, нестабільному світі. Аксиологічними імперативами державної освітньої політики в постнекласичній парадигмі є органічне поєднання технократизму з гуманістичними пріоритетами та культуроцентричністю, яка репрезентує такі типові риси культурної особистості: духовність, національну свідомість, культурну толерантність, позитивне мислення, розвинений емоційний інтелект тощо.

У зв'язку з вищезазначеним реалізація компетентнісної моделі освіти в Проєкті передбачає, з одного боку, упровадження *STEM-освіти* як провідного тренду модернізації національних освітніх систем, метою якої є підготовка фахівців у галузі *converging NBIC-технологій* — ядра 6-го технологічного укладу, а з іншого — формування в учнів соціальної, громадянської, державницької та культурної компетентностей, позитивного мислення й емоційного інтелекту (EQ).

Як концептуальні засади *STEM-освіти*, що реалізуються в Проєкті, визначаємо низку взаємопов'язаних положень.

1. STEM-освіта має бути неперервною: розпочинатися в дошкільному віці й тривати протягом усього життя. Раннє залучення дитини до STEM-освіти не лише сприяє розвитку креативного мислення та формуванню дослідницької компетентності, а й поліпшує соціалізацію особистості, оскільки розвиває комунікативні компетентності під час роботи в команді.

2. STEM-освіта є «містком» між навчанням учнів/студентів та їхньою кар'єрою. (За оцінками науковців, у майбутньому 9 з 10 найбільш затребуваних і високооплачуваних спеціальностей належатимуть до NBIC-сектора та

вимагатимуть від претендентів високого рівня сформованості міждисциплінарних компетентностей у галузі STEM-дисциплін).

3. Мета STEM-освіти в системі загальної середньої освіти — розвивати в учнів інтерес до навчальних предметів природничо-математичного циклу, а також формувати в них систему взаємопов'язаних компетентностей, зокрема концептуальної (розуміння природничо-наукових і математичних концепцій, операцій та відношень), стратегічної (здатність формулювати й розв'язувати наукові, технічні та технологічні проблеми), когнітивної (здатність логічно мислити, пояснювати, аргументувати, а також здатність до рефлексії), операційної (здатність охайно та гнучко виконувати операції), аксіологічної (здатність розглядати об'єкт як корисний одночасно зі здатністю вірити у власну ефективність).

4. Характерними для STEM-освіти в системі загальної середньої освіти є:

- фундаменталізація освіти, що виявляється в поглибленому вивченні предметів природничо-математичного циклу;
- інтегроване навчання за темами, а не за предметами, що здійснюється на засадах міждисциплінарного та проектного підходів;
- навчання на основі власних відкриттів, спрямоване на формування в учнів дослідницької компетентності, опанування учнями алгоритму розв'язання винахідницьких задач, інноваційної стратегії розробки проектів;
- практична спрямованість навчання (на основі здобутих знань учні на уроках створюють прототипи/моделі реальних об'єктів, процесів або продукти сучасної індустрії);
- посилена увага до вивчення англійської мови, оскільки найбільш значущі наукові друковані та Інтернет-ресурси публікуються саме цією мовою.

5. STEM-освіта може реалізовуватися як під час уроку, так і в позаурочний час. Найоптимальнішим є органічне поєднання обох підходів.

Згідно з принципом єдності **змістового** та **процесуально-діяльнісного (методи, форми, засоби освітнього процесу) компонентів освіти** й відповідно до основних положень Концепції «Нова українська школа», Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти в освітньому процесі 1–2-х проектних класів реалізуються:

інтерактивні освітні технології та технології критичного мислення, зокрема кооперативне навчання, робота в парах або групах («ажурна пилка», «алфавіт», «бреінстормінг», «броунівський рух», «виклик», «дерево припущень», «діалог», «карусель», «синтез думок», «тонкі та товсті запитання», «учитель», «шість капелюхів»); технології навчання в грі; дискусія («дебати у форматі Карла Поппера», «метод прес», «обери позицію», «парламентські слухання», «ток-шоу»); метод проєктів; тренінги (соціально-психологічні тренінги, тренінги особистісного зростання), що спрямовані на становлення учнів як суб'єктів успішної та щасливої життєдіяльності, патріотів України, активних членів громадянського суспільства, які сповідують традиційні й новітні демократичні цінності, ідеї позитивного мислення, а також здатні самостійно та критично мислити, працювати в команді, ефективно взаємодіяти з іншими людьми **технологія STEM-освіти** як провідного тренду модернізації національних освітніх систем високорозвинених країн, метою якої є підготовка фахівців у галузі converging NBIC-технологій;

технологія раціонального читання, метою якої є формування в учнів таких наскрізних умінь, означених у Законі України «Про освіту» (стаття 12), як читання з розумінням, вміння висловлювати власну думку усно й письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, а також спроможність опрацьовувати значний обсяг наукової та навчальної інформації за обмежений час. Сутність цієї технології полягає в системній роботі над формуванням в учнів: 1) технічної складової читання за допомогою комплексу спеціальних вправ, що спрямовані на підвищення темпу читання вголос, розширення обсягу симультанного сприйняття одиниць тексту й удосконалення процесів запам'ятовування; 2) здатності розуміти прочитане, критично осмислювати й оцінювати інформацію завдяки вправам «Ключові слова», «Питайлик», «Техніка аргументації»; 3) спроможності переказувати текст, виділяючи інформацію, яку необхідно запам'ятати, та запам'ятовувати її, висловлювати усно та письмово власну думку щодо прочитаного, обґрунтовуючи її, завдяки комплексу вправ, зокрема «Учитель», «Броунівський рух», «Дебати»; 4) вміння створювати на основі прочитаного власні есе, тексти-розповіді, тексти-описи, тексти-міркування;

технологія повного засвоєння навчальних одиниць, що ґрунтується на методиці повного засвоєння знань, умінь і навичок у когнітивній, чуттєвій і психомоторній сферах Дж. Керролла і Б. Блума, теорії поетапного формування розумових дій П. Гальперіна, методі інтервального повторення Г. Еббінгауза;

технологія збагачення освітнього процесу, що ґрунтується на тріадній моделі збагачення Дж. Рензуллі (Schoolwide Enrichment Triad Model). Відповідно до цієї моделі в Проєкті передбачено систему заходів, що спрямовані на формування в учнів дослідницької компетентності в єдності всіх її компонентів, створення умов для розвитку в учнів особистісних якостей (креативності, цілеспрямованості, наполегливості, відданості справі, впевненості у власних силах тощо), пізнавальних процесів та уваги, здатності до ефективної навчально-пізнавальної діяльності, опанування учнями на теоретичному й практичному рівнях теорії розв'язання винахідницьких задач.

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти формування в учнів початкової школи 11 ключових компетентностей, що зазначені в Законі України «Про освіту» (стаття 12), здійснюється за такими **освітніми галузями**:

1. Мовно-літературна освітня галузь.
2. Математична освітня галузь.
3. Природнича освітня галузь.
4. Технологічна освітня галузь.
5. Інформатична освітня галузь.
6. Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь.
7. Громадянська та історична освітня галузь.
8. Мистецька освітня галузь.
9. Фізкультурна освітня галузь.

Для кожної з наведених освітніх галузей відповідно до **принципу наступності та перспективності окремих рівнів освіти** визначено мету, завдання й загальні результати I циклу початкової освіти, що відображені в освітніх програмах відповідних освітніх галузей.

Загальний обсяг навчального навантаження учнів 1-4-х класів

Загальний обсяг навчального навантаження учнів 1-4 класів визначено відповідно до вимог Державного стандарту початкової освіти (додаток 2 до

Стандарту «Базовий навчальний план початкової освіти для закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання»), за якими гранично допустиме тижневе навантаження становить: **1 клас — 20 год/тижд.; 2 клас — 22 год/тижд.;** 3 клас — 23 год/тижд.; 4 клас — 23 год/тижд.

Програми інваріантного складника Базового навчального плану є обов'язковими для використання в загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів і форм власності.

У 1 класі здійснюється поділ класів на групи при вивченні предметів: **українська мова (1-А) англійська (1-А)** відповідно до чинних нормативів (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 р. № 128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 за № 229/6517).

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів враховані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків у 1-х класах – 35 хвилин.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 року № 462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Одна година варіативної частини у 1-А класі використана на підсилення предмета «Англійська мова».

У 2 класі здійснюється поділ класів на групи при вивченні предметів: **українська мова (2-Б), англійська (2-Б), інформатика (2-Б)** відповідно до чинних нормативів (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 р. № 128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 за № 229/6517).

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів враховані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків у 2-х класах – 40 хвилин.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 року № 462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти»

години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Варіативна складова (1 година) навчального плану I ступеня у 2-Б класі використовується на *підсилення* предметів «**Англійська мова**» з метою якісного засвоєння навчальної програми.

Очікувані результати навчання випускників проєктних класів у повному обсязі реалізують вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів молодшого шкільного віку після першого циклу початкової освіти, що визначені Державним стандартом початкової освіти. Вони презентовані в освітніх програмах відповідних освітніх галузей, а встановлення ступеня їх досягнення учнями 1-2-х проєктних класів здійснюється відповідно до Державного стандарту початкової освіти за допомогою формувального оцінювання, що має на меті:

- супроводжувати навчальний поступ учнів;
- вибудовувати індивідуальну траєкторію розвитку учнів;
- діагностувати досягнення на кожному з етапів навчання;
- вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню;
- аналізувати хід реалізації освітньої програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб учнів;
- підтримувати бажання навчатися та прагнути максимально можливих результатів;
- запобігати побоюванням помилитися;
- плекати впевненість у власних можливостях і здібностях;
- виховувати ціннісні якості особистості.

Упродовж навчання в початковій школі учні опановують способи самоконтролю, саморефлексії та самооцінювання, що сприяє стимулюванню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин і корекції в знаннях, уміннях, навичках. **Навчальні досягнення учнів у 1–2-х класах підлягають формувальному (вербальному) оцінюванню, у 3–4-х — формувальному та підсумковому (бальному) оцінюванню.**

Організаційні питання реалізації Програми.

Проектний клас працює за авторськими навчально-методичними комплектами (навчальна програма, методичні рекомендації для вчителя, посібники, зошити з друкованою основою, мультимедійні засоби навчання тощо), що реалізують навчально-виховні завдання Проєкту відповідно до вікових можливостей дітей молодшого шкільного віку, мають відповідний гриф Міністерства освіти і науки України та видаються позабюджетним коштом.

Права й обов'язки учасників освітнього процесу в проєктних класах визначаються Законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», статутом закладу загальної середньої освіти та правилами внутрішнього трудового розпорядку.

За учнями, які навчаються в проєктному класі, зберігається право вільного переходу до класу, що працює за іншими освітніми програмами Нової української школи.

За умови ліквідації проєктного класу учням гарантується дотримання їхніх прав та інтересів відповідно до чинного законодавства з питань освіти.